

ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΒΗΜΑ

Εργασιακές σχέσεις και κρατική κηδεμονία

Η ελευθερία των συλλογικών διαπραγματεύσεων στις εργασιακές σχέσεις παραμένει ακόμη απαίτηση των εργαζομένων. Η κυριαρχία ενός έντονου κρατικού παρεμβατισμού επιδιώκει και από τις νομοθετικές ρυθμίσεις που την είχαν στηρίξει. Έτσι η κατάργηση του άρθρου 20 του ν. 3239/1959 —κατάργηση του δικαιώματος για τροποποίηση των συλλογικών συμβάσεων και των διαιτητικών αποφάσεων που θέσπιζε υπέρ του υπουργού Εργασίας— δεν μετέβαλε σε τίποτε την όλη κατάσταση.

Η κωδίκηση ικανοποίησε ίσως τη μόνιμη αγανάκτηση του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας με τη διαγραφή της διάταξης - σκέδαλα, διατήρησε όμως το καθεστώς της κρατικής κηδεμονίας με έναν απλό εξωραϊσμό του. Υστερα από το ν.δ. 73/74 ο υπουργός ελέγχει τη νομιμότητα των συλλογικών συμβάσεων και των αποφάσεων διαιτησίας και για τον ίδιο λόγο δικαιούται να αναπέμψει στους συμβαλλομένους ή κατά περίπτωση στα διαιτητικά δικαστήρια τις αποφάσεις.

Είναι πασιδηλό ότι με αυτή τη μεθοδολογία ασκείται ο έλεγχος σκοπιμότητας ο ασφυκτικός πάντοτε έλεγχος των συλλογικών διαπραγματεύσεων. Εκείνο το οποίο πλήττουν οι υπουργικές αποφασίες δεν είναι το ανεπαρκές αιτιολογικό των συμβάσεων ή αποφάσεων. Είναι το διαιτητικό τους. Και αυτό η τροποποίηση επιδιώκεται και συνήθως επιτυγχάνεται.

Τά σημεία έντασης του κρατικού παρεμβατισμού αφορούν κυρίως τις απόλυτες ρυθμίσεις: τό —ας πούμε— λανθάνον υπουργικό δικαίωμα τροποποίησης του περιεχομένου του συλλογικού αποτελέσματος, την υποχρεωτική διαιτησία, την αναστολή του απεργιακού δικαιώματος μέσω της διαιτησίας, τον κύκλο των θεμάτων της διαπραγματεύσεως και τα υποκαείμενά της.

Με το πρόσχημα της αναπομπής για το νομικό μέρος επιτυγχάνεται η μεταρρύθμιση του αυσιαστικού στα επιθυμητά από την κυβέρνηση όρια.

Τό καθεστώς της υποχρεωτικής διαιτησίας — σολίθωμα ενός αναχρονιστικού συγκέντρωσιμολού. Έχει εμφανισθεί σε ανώμαλες περιόδους της ιστορίας και συνέχισε με αυτές. Στις ευρωπαϊκές χώρες ισχύει τον καιρό τό πολέμου, ενώ απόπειρα επανεισαγωγής του στη Μ. Βρετανία με τό PRICES AND INCOMES BILL του 1967 προσέκρουσε στη σκληρή αντίδραση των συνδικατών σέ τρόπο που ουδέποτε εφαρμόστηκε. Ακόμα και στην Αμερική τό εθόμου και της τάξεως τό 1947 ο αντίστοιχος νόμος Τάφτ — Χάρτλεϊ δέν είχε ευνοϊκότερη μοίρα.

Ενώ ή συλλογική επίλυση των διαφορών που αναπτύσσονται σέ χώρο της παραγωγής επιβάλλεται να διεξάγεται σέ πλαίσια ελεύθερων διαδικασιών που να εγγυώνται την αυτονομία της βουλήσεως των συμβαλλομένων, ή ελληνική πραγματικότητα είναι ή ακριβώς αντίθετη. Η υποχρεωτική διαιτησία (σέ ελληνικά πλαίσια) — υπογραμμίζεται στη γνώση έκθεσης του ΡΙΑCT θ 169 — σημαίνει την επιδίωξη ενός συνδικαλισμού που στερείται την πραγματική του ανεξαρτησία — είναι τό κράτος και την αναγκαστική κάθε πραγματικής κοινωνικής προόδου.

Η αδιάκοπη εμφάνιση τό κράτους ματαιώνει τό συστηματική επικοινωνία των δύο κοινωνικών συνόλων εργαζομένων — εργαζομένων. Εκμηδενίζει την πρωτοβουλία τους και αποδυναμώνει τό αισθήμα ευθύνης που οφείλει να κατασφραγίζει στούς συνδικαλιστικούς φορείς.

Τό κράτος ορίζει την αμοιβή της εργασίας και οι αποφάσεις των διαιτητικών του οργάνων (που δέν έχουν, άς σημειωθεί, εργατική πλειοψηφία) σέ έξαρση

ΤΟΥ ΣΤΕΛΙΟΥ

ΠΑΠΑΘΕΜΕΛΗ

βουλευτή Θεο) νίκης

της ευθυγράμμισης με τά κελεύσματα της πολιτικής έχουν πανομοιότυπη αιτιολογία και φυσικά πανομοιότυπο δικαστικό.

Η πρακτική λοιπόν αυτή είναι ή ακριβώς αντίθετη από την κρατούσα στις ανεπτυγμένες χώρες και ειδικότερα στις ευρωπαϊκές κοινότητες. Η εμμονή της πολιτικής σέ ρυθμίσεις απαρχαιωμένων αντιλήψεων αντικεινται στις οίκονομικές και πολιτικές απαιτήσεις που υπαγορεύει σέ κεφάλαιο της κοινωνικής πολιτικής ή προσχώρησή της στην Ευρώπη. Οπωσδήποτε δέ δέν αναρμόνιζεται με τό κοινοτικό κοινωνικό δικαίο ή επέκταση της ισχύος τό σποίου θα είναι συμβατικά υποχρεωτική μετά την επικείμενη υπογραφή της συνθήκης. Έτσι όμως ή κωδίκηση είναι έκθετη στις ίδιες τίς επιλογές της.

Η ελληνική πρακτική αντικεινται εξ άλλου και πρós τούς ρητούς ορισμούς της διεθνούς συμβάσης 98 που ύστερα από τό άρθρο 28 τού Συντάγματος είναι αναπόσπαστο μέρος τού εσωτερικού μας δικαίου που επικρατεί απέναντι στόν κοινό νόμο. Σύμφωνα με ή σύμβαση 98 ή εθνική νομοθεσία οφείλει να λάβει μέτρα ενισχυτικά της ανάπτυξης σέ ευρύτατη κλίμακα των εκουσίων διαπραγματεύσεων, ώστε ή ρύθμιση των όρων απασχόλησης να γίνεται με τίς συλλογικές συμβάσεις.

Η κωμωδία της προσφυγής των υπωργών Οίκονομικών και Αιμύνης εναντίον τού συσδέλφου τούς της Εργασίας που κήρυξε εκτελεστή την απόφαση 4/77 τού ΔΑΔΔ Χανίων για τούς εργαζόμενους στην αμερικανική ναυτική βάση της Σούδας (ΘΕΚ Β' 252) 18.3.77) είναι ενδεικτική μιάς αθεράπευτης, φαίνεται, νοοτροπίας κρατικού επεμβατισμού που διέπει τούς πολιτικές επικεφαλής της Διοίκησης. Η ολομέλεια τού Συμβουλίου της Επικρατείας με σσθενέστατη εντοίταις πλειοψηφία δέν δίστασε να επικροτήσει ή νομιμότητα τού διαδικτικού υπουργικού διαβήματος άν και δέχτηκε τό ενικό της διοίκησης και τό απόρροη τών ειδών πράξεων και άλλες αρχές (απόφαση Ολ. Σ.Ε. 2076) 78 στην ΕΕΔ. 37. 373).

Αναιρείται τό δικαίωμα απεργίας

Η προβλεπόμενη και ευρύτατα χρησιμοποιούμενη ευχέρεια τού άρθρου 18 τού ν. 3239/55 για την αναστολή της άναρξης ή πάντως της συνέχισης για 60 μέρες μιάς απργίας σέ συνδυασμό και με την υποχρεωτικότητα της διαιτησίας, υπονομεύει την ίδια την ύφηση τού απεργιακού δικαιώματος. Και φυσικά άν αυτό δέν είναι αντισυνταγματικό, ερωτάται τι είναι συνταγματικό;

Ο νομοθετικός περίγυρος αυτής της μορφής δέν μπορεί να ισχυρισθών οι απολογητές του ότι συνιστά δημοκρατική οριοθέτηση των κανόνων τού παιχνιδιού.

Στις παραπάνω επιστημόσεις που αλλοιώνουν εντελώς την ουσία τού δικαιώματος των ελεύθερων συλλογικών διαπραγματεύσεων οφείλουμε να συνοπολογίσουμε:

α. Τή συρρίκνωση τού αντικειμένου τού παγιώθηκε και απολειόστηκε σέ θέματα αμοιβής της εργασίας μετά την απόφαση 746/57 τού Συμβουλίου της Επικρατείας. Εμειναν πάντοτε έξω απ' αυτόν τόν κύκλο οι όροι και οι συνθήκες εργασίας αληθινά αλτρωτιστικές σέ πολλές περιπτώσεις, καθώς και άλλα εργασιακά θέματα. Άλλες αποφάσεις (Πρόλ. τίν Σ.Ε. 223/73) σποφάνθηκαν ότι απαγορεύεται σέ ομοεισπαγνελματικές ο.σ. έργ. να ορίζουν διαφορετικούς μισθούς κατά περιφέρειες σέ εργαζόμενους τού ίδιου επαγγέλματος.

β. Τήν κατά κανόνα σέ εθνικό ομοιοεπαγγέλματικό επίπεδο ρύθμιση. Μιά ρύθμιση που έχει άξο να αναπαράγει εκ των πραγμάτων την οριακή παραγωγικότητα χωρίς να λαβαίνει υπ όψη της τίς διαφορές ανά περιοχή και επιχείρηση.

γ. Τήν απουσία ειδικών συμβάσεων σέ επίπεδο παραγωγικής μονάδας. Οί επηρεαζόμενες από τό άρθρο 7 τού ν. 3239 ειδικές συλλογικές συμβάσεις εαίτινες αφορούν τούς μισθούς μιάς ή πλειώνων επμεταλλεύσεων δέν μπορούν να καλύψουν σήμαρα τό κενό. Και τούτο διότι υποκαίμενα διαπραγματεύσεως από την εργοδοτική άχση παραμένει πάντοτε ή οργάνωση των εργοδοτών. Δέν μπορεί να διαπραγματευθεί ή συγκεκριμένη επιχείρηση. Και ή οργάνωση διαλέγεται με τά ιδικά της κομμοποιστικά κριτήρια, δέν χροσμοποιστικά μέτρο την παραγωγικότητα τού ορισμένου έργου.

δότη που είναι και τό κριτήριο σέ πλαίσια της αστικής οίκονομίας. Είναι γεγονός ότι σέ μιά τέτοια αναμέτρηση ή διαπραγματευτική θέση των εργαζομένων θα ήταν ενισχυμένη.

Διεθνώς έχει αποδειχθεί ότι ή διαπραγματεύση σέ επίπεδο επιχειρησιακό έχει εντυπιαστικά αποτελέσματα και πρós την πλευρά της παραγωγικότητας και της αποδοχής των εργατικών διεδικησεων χωρίς μετακύλιση στην κατασφάλωση της αύξησης μισθών και ημερομισθίων. Άν ή πολιτεία πραγματικά απεχθάνεται τίς απργίες οφείλει να ήχει διδασθεί επιτέλους ότι οι μηχανισμοί καταστολής είναι ανίσχυροι να τίς αποτρέψουν. Μόνο διαδικασίες ελεύθερων διαπραγματεύσεων θα οδονώσαν σέ εκουσίες συμφωνίες αποδεκτές από τίς δύο πλευρές και ικανές να καταστήσουν άχρηστες τίς απργιακές εκρήξεις.

Αφού ή προσχώρηση στην ΕΟΚ είναι μιά τετελεσμένη πράξη τό σπινώ κλίμα εργασιακών σχέσεων στή χώρα μας πρέπει να αλτάξει. Η εισαγωγή τού πλαισίου συλλογικής αυτονομίας με έκεינו των κοινοτήτων που στή συγκριτική περίπτωση πλεονεκτεί (διότι οι εργατικοί αγώνες λόγω εμπειρίας, εύρείας συσπείρωσης και συνδικαλιστικής ισχύος υπήρξαν αποτελεσματικοί) είναι επιβεβλημένη. Οι ισχύουσες ήδη εκατευθυντήριες οδηγίες για την προσέγγιση των εθνικών νομοθεσιών σέ θέματα των εργασιακών σχέσεων (π.χ., 75) 129, 77) 187, 75) 117, 76) 207, 75) 457 ή ή αδηγία αρ. 5 για τίς εταιρίες) γιά την επτακτική προκήλσεις για τόν Έλληνα νομοθέτη. (Βλ. σχετικά L' EUROPE SOCIALE. LE PROGRAMME D' ACTION SOCIALE 1974 - 76 σέ DROIT SOCIAL 1974, σ. 375 έπ. Πρόλ. σντ άλλων τίς αναλύσεις της Κραφαρίτου — Μανιτάκη στή συλλογική έκδοση ΕΟΚ — Ελλάδα — Μεσόγειος με επιμέλεια Μ. Μικολινάκου σ. 332 έπ., τού Ι. Σωτηρίου στίς εκδόσεις εθαμνίσας. Η ένταξη μας στήν ΕΟΚ σ. 217 έπ., τό κείμενο τού Ν. Μούσης ΕΟΚ — ανάλυση Κοινοτικής πολιτικής 1. σ. 183 έπ.).

Οι εξαγγελόμενες διακηρύξεις πορείας για μιάν οίκονομική ολοκλήρωση της χώρας δέν επιτρέπουν άλλα περιθώρια άρτησης στην πρόκληση μιάς θαλασσοταμής σέ συλλογικό εργατικό μας δικαίο.